

Kehityspoliittisen toimikunnan lausunto:

Kehitysyhteistyö tarvitsee hallituskaudet ylittävän rahoitusmallin

Hallituksen ensi vuoden talousarvioesitys lisää 32,4 miljoonaa euroa Suomen varsinaista kehitysyhteistyörahoitusta. Tällä lisäyksellä rahoituksen tason arvioidaan nousevan 0,39 prosentista (2017) 0,41 prosenttiin bruttokansantulosta (BKTL). Vaikka määrärahat kasvavat hieman, talous kasvaa suhteessa nopeammin, ja BKTL-osuuden arvioidaan lähivuosina painuvan taas alle 0,40 prosentin. Suomi jää siis edelleen huomattavan kauas 0,7 prosentin kansainvälisestä sitoumuksesta, jonka se on itse vahvistanut YK:n, OECD:n ja Euroopan unionin jäsenenä. Sama 0,7 prosentin tavoite on oleellinen osa YK:n kestävästä kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n toimeenpanoa, jota Suomen on määrä edistää ja näyttää esimerkkiä maailmalla.

Hallitus lupaa uudessa talousarvioesityksessään, että 0,7 prosentin tavoite kuitenkin saavutetaan "pitkällä aikavälillä". Kehityspoliittinen toimikunta KPT on jo aiemmin arvostellut tätä hallitusohjelmassakin käytettyä muotoilua. KPT:n mukaan ylimalkainen linjaus ei ole riittävä, jos Suomi haluaa olla kestävä kehityksen edelläkävijä. OECD:n kehitysyhteistyökomitea DAC on jo vuosia edellyttänyt Suomelta suunnitelmaa tilanteen korjaamiseksi. Asia on nyt myös parlamentaarisen valvonnan kohteena, sillä eduskunta seuraa rahoituksen kehitystä osana Agenda2030:n toimeenpanoa. KPT:n linja on, että Suomen tulee saavuttaa 0,7 prosentin BKTL-taso viimeistään kahden seuraavan hallituskauden aikana.

"Globaalien ongelmien ratkaisu edellyttää myös Suomelta toimia. Siksi Suomi tarvitsee kiireellisesti hallituskaudet ylittävän suunnitelman, jolla kehitysyhteistyön rahoitus nostetaan uskottavasti 0,7 prosentin BKTL-tasolle. Seuraavan hallituksen tulee viipymättä lähteä toteuttamaan suunnitelmaa omissa hallitusohjelmassaan", linjaa KPT:n puheenjohtaja ja kansanedustaja Aila Paloniemi (kesk).

Käytännössä 0,7 prosentin BKTL-tavoitteen saavuttaminen kahden hallituskauden aikana edellyttää mahdollisesti 200 miljoonan euron kertaluonteista lisäystä vuonna 2020 ja sen jälkeen 128 miljoonan euron vuosittaista lisäystä aina vuoteen 2028 saakka.¹ Kertaluontoinen suurempi korotus (200 MEUR) kompensoisi nykyisellä hallituskaudella lahja-apuun tehtyjä leikkauksia (330 MEUR/vuosi). Sen lisäksi laina- ja pääomamuotoisten finanssijoitusten tulisi säilyä noin 130 miljoonan euron vuositasolla. KPT pitää tärkeänä, että tällä hallituskaudella teollisuuden tukemiseen suunnatut päästöhuutokauppatulot osoitetaan takaisin kehitysyhteistyöhön. Näin tehtiin vuosina 2012–2015. Esimerkiksi vuonna 2014 päästöhuutokauppatuloja ohjattiin kehitysyhteistyöhön 69 miljoonaa euroa. Koska Suomen ilmatorahaus ja erityisesti kehitysmaiden ilmastonmuutoksen sopeutumisen rahoitusta on huomattavasti vähennetty, tulee vajetta korjata päästöhuutokauppatuloilla. Toinen keskeinen kysymys on finanssijoitusten palaumien ja tuottojen suuntaaminen. Se tulee tehdä kehitysyhteistyöhön.

Useat kehitysavun antajamaat laskevat pakolaisten vastaanottamisesta syntyvät kulut osaksi kehitysyhteistyön rahoitusta ja tilastointia. OECD:n aiemman käytännön mukaan kehitysyhteistyöksi sai kirjata myönteisen päätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden ensimmäisen maahantulovuoden kulut. Tämä muuttui vuonna 2017, ja aiemmasta poiketen kehitysyhteistyöksi voi nyt kirjata myös kielteisen päätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden kulut. Myös Suomi on siirtymässä tähän käytäntöön vuonna 2019. KPT painottaa, että tilastojen avoimuus on nyt entistä tärkeämpää, jotta varsinainen kehitysmaissa tapahtuva

¹ Arvio perustuu UM:n KPT:lle 12.10.2018 toimittamiin lukuihin.

kehitysyhteistyö, eri toimijoiden ja hallinnonalojen käyttämä rahoitus sekä kotimaan pakolaiskulut näkyvät selkeästi eriteltynä. Pakolaiskuluilla ei pidä korvata varsinaista lahjamuotoista kehitysrahoitusta.

Kehityspoliittinen toimikunta painottaakin, ettei hallituskaudet ylittävä rahoitussuunnitelma ole pelkästään laskennallinen harjoitus, vaan sitoutuminen 0,7 polkuun tulee tehdä kehityspoliittisten tavoitteiden, painopisteiden ja Agenda2030:n periaatteiden mukaisesti. Kokonaisrahoituksen lisäksi on keskeistä tarkastella sitä, mihin rahoitus kohdentuu. Suomi on jo sitoutunut myös siihen, että se suuntaa vähintään 0,2 prosenttia BKTL:sta vähiten kehittyneisiin maihin. Tässäkin välimatka tavoitteeseen on huolestuttavasti kasvanut. Suomen kehitysrahoituksen osuus vähiten kehittyneisiin maihin on tällä hetkellä vain 0,13 prosenttia.

”Pakolaiskulujen uusi laskentatapa on ongelmallinen. 0,7 prosentin BKTL-polun tulee perustua tosiasialliseen lahja-avun määrän kasvuun ja sen kohdentumiseen kaikkein köyhimmille ja haavoittuvimmille ihmisille, tiivistää KPT:n 1. varapuheenjohtaja ja kansanedustaja Hanna Sarkkinen (vas).

KPT:n mukaan hallituskaudet ylittävä rahoitusmalli tarvitsee tuekseen nykyistä pitkäjänteisemmän, hallituskaudet ylittävän kehityspoliittisen strategian. KPT tulee laatimaan mallin sen perustaksi keväällä 2019. Kehityspoliitiikan painopisteiden sekä saavutettujen tulosten ja todennetun vaikuttavuuden tulee näkyä entistä selvemmin rahoituksen kohdentamisessa. Samalla on huolehdittava siitä, että eri toimet ja rahoitusmuodot ovat johdonmukaisia. Siksi kehitysvaikutusten arvioinnin kehittämistä tulee jatkaa sosiaalisen, ympäristön ja taloudellisen vaikuttavuuden näkökulmista. Erityisen tärkeää on, että finanssisijoitukset tukevat muun muassa Suomen verotus ja kehitys -toimintaohjelman tavoitteita, kuten omistusten ja maakohtaisten verotietojen avoimuutta. Finanssisijoitusten on myös vahvistettava osaltaan sukupuolten tasa-arvoa, ympäristön kestävyttä ja yritysvastuun periaatteita.

Myös rahoituksen muodolla on väliä, sillä kaikki rahoitus ei sovi kaikkien kestävä kehityksen Agenda2030:n päämäärien ja periaatteiden edistämiseen. Vastuullisia finanssisijoituksia tarvitaan esimerkiksi ilmastotoimiin sekä uusiutuvan energian, yritystoiminnan ja työpaikkojen lisäämiseen tai kehitysmaiden julkisen sektorin tukemiseen kumppanuuslainojen muodossa. Lahja-avulla voimme taas tukea esimerkiksi demokratia- ja oikeusvaltiokehitystä sekä parantaa kaikkein haavoittuvimpien ihmisten asemaa ja oikeuksia erityisesti hauraissa tilanteissa ja köyhimmissä maissa. Esimerkiksi Agenda2030:n kantava periaate ”ketään ei jätetä” vaatii tuekseen nimenomaan lahjamuotoisen kehitysavun lisäämistä. Toisaalta köyhyyden poistaminen ja työllisyyden parantaminen kehitysmaissa edellyttävät myös yksityisiä investointeja ja niitä tukevaa kehitysrahoitusta. Yksityisten investointien rahoittamiseen köyhissä maissa tarvitaan toimivia ja kansainvälisesti kilpailukykyisiä sijoitusmuotoisia kehitysrahoitusinstrumentteja.

”Hallituskaudet ylittävässä rahoitusmallissa on huomioitava kehityspoliitiikan eri tavoitteet ja tehtävät. Lisäksi on varmistettava, että lahja-apu ja finanssisijoitukset tukevat ja täydentävät johdonmukaisesti toisiaan, painottaa KPT:n 2. varapuheenjohtaja ja kansanedustaja Saara-Sofia Sirén (kok).

KPT:n suositukset

- Suomen tulee saavuttaa 0,7 prosentin BKTL-taso viimeistään kahden seuraavan hallituskauden aikana. Suomi tarvitsee pikimmiten hallituskaudet ylittävän suunnitelman, jolla kehitysyhteistyön rahoitus nostetaan uskottavasti 0,7 prosentin BKTL-tasolle. Kehitysavusta vähintään 0,2 prosenttia BKTL:sta tulee

suunnata vähiten kehittyneille maille. Seuraavan hallituksen on viipymättä lähdettävä toteuttamaan sitä omalla hallitusohjelmallaan.

- *Päästöhuutokauppatulot ja finanssisijoitusten palauma ja tuotto tulee käyttää kehitysyhteistyöhön ja ilmasto-rahointukseen.²*
- *Varsinainen kehitysmaissa tapahtuva kehitysyhteistyö, eri toimijoiden ja hallinnonalojen käyttämä rahoitus sekä kotimaan pakolaiskulut tulee tilastoida avoimesti ja selkeästi eriteltyinä. Pakolaiskuluilla ei pidä korvata varsinaista lahjumuotoista kehitysrahoitusta.*
- *Hallituskaudet ylittävän rahoitussuunnitelman tulee rahoitustason lisäksi nostaa lahjumuotoisen avun osuutta. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota siihen, että eri rahoitusmuotoja käytetään johdonmukaisesti ja täydentävästi Agenda2030:n tavoitteiden, periaatteiden ja kehityspoliittikan painopisteiden mukaisesti.*

Lisätietoja: Lisätietoja: Aila Paloniemi, KPT:n puheenjohtaja, puh. 050 511 3067; Marikki Stocchetti, KPT:n pääsihteeri, puh. 050 525 8649, marikki.stocchetti@formin.fi

Kehityspoliittinen toimikunta on ainoa systemaattisesti ja laaja-alaisesti Suomen kehitysyhteistyötä sekä -politiikkaa seuraava ja arvioiva taho. Valtioneuvosto asettaa kehityspoliittisen toimikunnan hallituskausittain. Sen jäsenistö koostuu eduskuntapuolueista, etu- ja kansalaisjärjestöistä sekä UniPID-verkoston yliopistoista.

² KPT:n jäsenistä Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) ei kannata päästökauppatulojen ohjaamista kehitysyhteistyöhön. Sen sijaan, finanssisijoitusten palaumat ja tuotot tulisi EK:n mukaan suunnata sijoitusmuotoisen kehitysrahoituksen kasvattamiseen.